

Портфоліо педагогічного працівника

Вступ

Сучасному педагогу необхідно бути не лише професійно компетентним і творчо активним, але і конкурентоспроможним, здатним гідно позиціювати себе серед колег. У цьому може допомогти підбірка матеріалів, структурованих в «портфоліо педагогічного працівника».

Професійний розвиток педагогічного працівника – тривалий процес, метою якого є розвиток людини як особистості, як фахівця і майстра. Без збору матеріалів, що ілюструють практику, без осмислення власних дій, аналізу їх результативності відносно дітей та їх успіхів, готовності до самокритики та самовдосконалення працівник не може стати справжнім фахівцем.

Творча активність педагога – це прагнення до перетворюючої діяльності в навчально-виховному процесі, до нестандартних рішень, які сприяють розвитку особистості. Творчий педагог здатний самостійно опанувати нові знання, способи, прийоми; переосмислити власну діяльність у світлі нових пізнань; розробити нові методи, прийоми, форми, засоби або модифікувати їх; він взмозі ефективно використовувати передовий досвід, знаходити оригінальні рішення нестандартних проблем, змінювати стратегію і тактику залежно від конкретної ситуації, аналізувати і оцінювати поточні і кінцеві результати процесу, а також створювати нові програми і технології навчання, виховання і розвитку дітей.

Створення портфоліо допоможе педагогу грамотно проаналізувати свою діяльність, вибрати напрямок подальшого зростання, спланувати роботу щодо самоосвіти, узагальнити передовий педагогічний досвід та підготувати його до трансляції.

1. Портфоліо як засіб представлення власної педагогічної діяльності під час атестації

У перекладі з італійської «портфоліо» – це «тека з документами».

Портфоліо педагогічного працівника – це спосіб фіксації, накопичення матеріалів, що демонструють рівень професіоналізму педагога та уміння вирішувати завдання своєї професійної діяльності. Портфоліо педагога показує рівень його підготовки і рівень активності у навчальних та позанавчальних видах діяльності.

Основна мета портфоліо – оцінювання роботи педагога, характеру його діяльності, відстежування творчого і професійного зростання, сприяння формуванню навиків рефлексії (самооцінки). У портфоліо збираються матеріали, що регламентують роботу педагогічного працівника.

Підходи до побудови портфоліо можуть бути різними, залежно від індивідуальних особливостей педагога. Головне, аби було проаналізовано роботу, власні успіхи, узагальнено і систематизовано педагогічні досягнення, об'єктивно оцінено можливості і способи подолання труднощів для досягнення кращих результатів.

Головне призначення портфоліо – продемонструвати найбільш значимі результати практичної діяльності для оцінки своєї професійної компетенції.

Друге важливе призначення портфоліо педагога – це альтернативна форма оцінки професіоналізму і результативності його роботи при проведенні атестації на відповідність заявленій кваліфікаційній категорії.

Серед педагогічних працівників портфоліо завойовує все більшу популярність, і стає необхідним для педагогів, котрі підвищують свій професійний рівень.

Інакше кажучи, це все те, що ми робили протягом багатьох років, готуючись до атестації. Але тепер, пакет необхідних документів більш коректно скомпановано та систематизовано. Якщо звернутися до всесвітньої мережі Інтернет, ми побачимо, що такий метод представлення власної педагогічної діяльності як портфоліо, успішно впроваджено в багатьох як загальноосвітніх закладах, так і закладах професійно-технічної освіти та вищої школи.

Таким чином, кажучи про створення портфоліо, як про засіб представлення своєї педагогічної діяльності, потрібно мати на увазі не просто створення презентації в програмі «Microsoft Office PowerPoint» про свої успіхи, а комплексний показ себе, як професіонала, підтверджуючи пакетом необхідних документів.

Практична значущість портфоліо:

- атестація педагогічного працівника;
- ліцензування, атестація, акредитація навчального закладу;
- систематизація діяльності педагогічного працівника;
- стимулюючий чинник.

Якщо розглянути діагностичну функцію професійної діяльності, то саме складання портфоліо дозволяє:

Педагогічному працівнику:

- реально представити результати своєї праці;
- побачити свої резерви;
- мати стимул до безперервного самовдосконалення.

Адміністрації:

- здійснювати безперервну діагностику результатів праці педагогічних працівників.

2. Вимоги до складання портфоліо

Портфоліо дозволяє враховувати результати, досягнуті педагогічним працівником у різних видах діяльності: навчальній, виховній, творчій, методичній, дослідницькій.

Можна відзначити наступні ***вимоги до оформлення портфоліо:***

- ***достовірність*** – матеріали, подані педагогом, повинні бути правдивими, такими, що легко перевірити;

- ***об'єктивність*** – у відгуках та рецензіях повинна відображатися різностороння точка зору;

- ***конкретність і науковість*** – розкриття компонентів педагогічної діяльності (методів, прийомів, способів і ін.) на основі прикладів педагогічної діяльності, відповідність описуваних компонентів їх визначенням в теорії педагогіки;

- ***наочність результатів роботи*** – все сказане повинно підтверджуватися прикладами або документально;

- ***цілісність, системність, тематична завершеність представлених матеріалів*** – послідовний опис компонентів в чіткому взаємозв'язку їх значимості;

- ***структуризація матеріалів, логічність і лаконічність всіх письмових пояснень;***

- ***цілеспрямованість автора на самовдосконалення.***

Вивченню і опису можуть підлягати будь-які компоненти, що використовуються педагогом у певній системі, дають позитивний результат і відповідають вимозі «не нашкодити»: метод, технологія, окремий прийом, спосіб, засіб тощо.

Вивченню і узагальненню можуть підлягати:

- цілісна система педагогічної діяльності;
- система роботи педагога з якої-небудь проблеми;
- використання одного ефективного прийому;
- досвід освоєння нових або взятих з минулого, але адаптованих до сучасних умов, технологій (наприклад, проектний метод).

Коментар до портфоліо має бути вдумливим, таким, що відображає власні думки педагога відносно його діяльності, дає повну картину його творчого зростання. Він може бути представлений у вигляді окремого листа, виступу, короткого параграфу з вираженням своїх думок, пояснювальної записки.

3. Основні складові портфоліо

Виділяють три основні компоненти, що у своїй сукупності складають портфоліо педагогічного працівника:

1. Портфоліо документів.
2. Портфоліо робіт.
3. Портфоліо рейтингу.

3.1. Портфоліо документів

Даний розділ може включати наступні вкладки: "Візитна картка" та "Портфель сертифікованих досягнень".

«Візитна картка» - надається інформація про автора:

- прізвище, ім'я, по батькові, рік народження;

- освіта (що і коли закінчив, отримана спеціальність і кваліфікація за дипломом);
  - трудовий і педагогічний стаж роботи в даному навчальному закладі.
  - **«Портфель сертифікованих (документованих) досягнень»** – даний розділ включає матеріали, що відображають досягнення педагогічного працівника:
    - підвищення кваліфікації (назва структури, де прослухані курси, рік, місяць, проблематика курсів);
    - копії документів, що підтверджують наявність вчених і почесних звань;
    - нагороди, грамоти, листи подяки, дипломи різних конкурсів.
- Цей розділ дозволяє зробити висновок про процес індивідуального розвитку педагога.

3.2. Портфоліо робіт

Даний розділ може включати наступні вкладки: «Професійна компетентність», «Методична скарбничка» або «Творче досє», «Дослідження і творчість».

«Професійна компетентність» – матеріали, що відображають основні напрями і види діяльності, опис основних форм і напрямів творчої активності. Професійна компетентність педагога складається із знання нормативно-правових документів, на основі яких він здійснює діяльність, володіння теорією виховання і розвитку особистості дитини, навиків в управлінні педагогічним процесом та ін.

У цей розділ **включаються методичні матеріали**, що свідчать про професіоналізм педагога:

- обґрунтування вибору навчально-методичної літератури;
- обґрунтування вибору використовуваних освітніх технологій;
- обґрунтування використання в своїй практиці тих або інших засобів педагогічної діагностики для оцінки навчальних результатів;
- використання інформаційно-комунікативних технологій в навчально-виховному процесі, технологій навчання з обдарованою молоддю та з відстаючими студентами;
- співпраця з іншими установами, навчальними закладами;
- участь у професійних і творчих педагогічних конкурсах;
- участь у тижневиках циклової комісії;
- організація і проведення семінарів, «круглих столів», майстер-класів;
- проведення наукових досліджень;
- розробка авторських програм;
- підготовка (або участь у підготовці) творчих звітів, рефератів, доповідей, статей, інших документів.

«Методична скарбничка» або «Творче досє» – матеріали що відображають стан та рівень:

- **методичної діяльності:** типизантя, методичні розробки, публікації;
- **роботи зі студентами:** творчо-пошукові та дослідницькі роботи студентів, результати участі в олімпіадах, конкурсах, сценарії позакласних заходів;
- **досвіду роботи** - даний підрозділ є гордістю кожного педагога. Його формування (і заповнення в портфоліо) відбувається поступово, із зростанням професійної майстерності. Саме цей підрозділ свідчить про значущість і успішність професійної діяльності і особову самореалізацію педагога.

Узагальнення прогресивного педагогічного досвіду може бути здійснено в різних формах: створення навчально-методичного або навчально-наочного посібника, виступ з доповіддю на педагогічній конференції, семінарі, курсах підвищення кваліфікації, створення фотоальбому або відеофільму, презентація досвіду в електронному варіанті, написання статті і так далі.

Розділ містить наступні документи:

- список творчо-пошукових та дослідницьких робіт, проектів, виконаних студентами знавчальних дисциплін;
- список переможців олімпіад, конкурсів, змагань;
- сценарії позакласних заходів, фотографії і відеотека із записом проведених заходів (виставки, наочні екскурсії, КВН, брейн-ринги);
- програми роботи гуртків.

У творчому досьє представлено карту творчого зростання педагогічного працівника (творчих, проектних, дослідницьких робіт, опис його авторських методик, розробок, програм; а також інформація про основні напрями його творчої активності, участі в наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, проходженні курсів підвищення кваліфікації).

«Дослідження і творчість» – матеріали, що підтверджують набуття самоосвіти, участь в семінарах, конкурсах, творчі роботи педагога.

3.3. Портфоліо рейтингу

Портфоліо рейтингу умовно включає два пакети документів: рейтинг педагогічної діяльності та відгуки про цю діяльність.

У діагностиці успішності педагогічного працівника містяться результати оцінки і самооцінки педагога: особи викладача/майстра, педагогічної діяльності, педагогічного спілкування, якості освітнього процесу (аналіз роботи за 5 років: зрізи знань, підсумки успішності, навчальне навантаження викладача, використання сучасних технологій, результати олімпіад, вдосконалення матеріальної бази кабінету).

Цей розділ включає:

- матеріали про результати освоєння студентами навчальних програм і сформованості у них ключових компетентностей з предмету, що викладається;

- порівняльний аналіз діяльності педагогічного працівника за останні 5 років на підставі показників успішності, участі студентів в олімпіадах і конкурсах;

- результати поточної і підсумкової атестації студентів. Матеріали даного розділу повинні давати уявлення про динаміку результатів педагогічної діяльності викладача/майстра виробничого навчання, що атестується, за певний період.

Відгуки включають характеристики про ставлення педагога до різних видів діяльності, представлені адміністрацією, колегами, а також самоаналіз діяльності педагога: відгук про творчу роботу, виступ на педагогічних читаннях, педраді; рецензії на статті, відгуки про проведені відкриті заняття, висновки про якість виконаної роботи (творчої, дослідницької); резюме, підготовлене педагогом, з оцінкою власних професійних досягнень.

Перелік відгуків може бути наступним:

1. Відгуки адміністрації про професійну діяльність педагога.

2. Відгуки батьків про професійну діяльність педагога.

3. Відгуки студентів про професійну діяльність педагога.

4. Грамоти, дипломи, нагороди за участь в конкурсах, оглядах тощо.

5. Самоаналіз педагога за атестаційними і акредитаційними показниками.

4. Основні напрями створення та реалізації портфоліо

Створення портфоліо, безперечно, – нова форма представлення власної педагогічної діяльності. І викає питання: «З чого ж почати?..»

Насамперед, треба самостійно проаналізувати свій педагогічний шлях, свої досягнення та поразки.

4.1. Оформлення портфоліо

Портфоліо представляється педагогічним працівником, що атестується, в атестаційну комісію не пізніше, ніж за 2 тижні до атестаційного випробування.

Оформлення портфоліо не відрізняється процедурою оформлення від інших документів, що свідчать про професіоналізм педагогічного працівника.

Портфоліо включає:

- титульний аркуш (з вказівкою навчального закладу, П.І.Б. педагога);

- зміст з переліком матеріалів, включених у відповідні розділи портфоліо (з вказівкою сторінок);

- практична частина, що складається з матеріалів за розділами портфоліо, що свідчать про професіоналізм педагогічного працівника і результативність його діяльності;

- висновки.

4.2. Процедура захисту портфоліо

Захист портфоліо проводиться у декілька етапів:

- презентація портфоліо;

- відповідь на питання по суті представлених документів;

- доведення до атестованого висновків і рекомендацій атестаційної комісії.

Захист портфоліо проводиться на засіданні атестаційної комісії.

Презентація портфоліо – форма атестаційного випробування, в ході якого педагогічний працівник, що атестується, представляє атестаційній комісії підтвердження свого професіоналізму і результатів педагогічної діяльності у формі структурованого портфоліо.

Формами презентації власної педагогічної діяльності (портфоліо) можуть бути:

- виставки навчально-методичних матеріалів;

- слайд-шоу;

- доповідь, що супроводжується комп'ютерним показом за допомогою презентацій PowerPoint.

Для презентації портфоліо педагогічному працівнику надається 10-15 хвилин.

Презентація – це нескорочений виклад розділів портфоліо. **Основна мета презентації** – за короткий час представити основні результати виконаної роботи за міжатестаційний період.

Якість презентації при захисті портфоліо оцінюється за наступними показниками:

- відповідність змісту презентації змісту портфоліо;

- виділення основних результатів діяльності педагога;

- якість викладу матеріалу.

4.3. Оцінювання атестаційною комісією

Вважається, що презентація була успішною, якщо вона відповідала змісту портфоліо, в ній представлені основні результати, отримані автором, якість володіння матеріалом висока.

Членами атестаційної комісії задаються питання по суті представлених в портфоліо матеріалів (не більше 5-7 питань). Той, хто атестується відповідає на питання, ілюструючи свою відповідь (при необхідності) наочними матеріалами з портфоліо. Відповіді на питання мають бути короткими і стосуватися лише суті поставленого питання.

Оцінка представленого працівником портфоліо проводиться комісією відповідно до вимог, що висуваються до кваліфікаційної категорії. Вважається, що педагог успішно витримав кваліфікаційні випробування, якщо представлені в портфоліо матеріали свідчать про те, що:

- педагогічний працівник використовує на заняттях різноманітні інноваційні методи і форми роботи, враховує при взаємодії зі студентами їх індивідуальні особливості, знає сучасні технології навчання і методи діагностики рівня інтелектуального і особистого розвитку студентів;

- пізнавальна активність студентів висока, студенти показують стійкі позитивні результати за підсумками перевірки рівня знань, беруть участь в олімпіадах, конкурсах;

- навчально-методичне і технічне забезпечення кабінету (навчальної дисципліни) відповідає сучасним вимогам і постійно удосконалюється.

Висновки і рекомендації членів атестаційної групи, що визначають міру реалізації педагогом своїх професійних інтересів, можливості і здібності до подальшого розвитку, доводяться до педагогічного працівника, що атестується.

Висновок

Підходи до побудови портфоліо можуть бути різними, залежно від індивідуальних особливостей педагогічного працівника та його педагогічного стажу. Головне, аби педагог проаналізував свою роботу, власні успіхи, узагальнив і систематизував педагогічні досягнення, об'єктивно оцінив свої можливості і побачив способи подолання труднощів і досягнення вищих результатів.

Список використаних джерел

<http://textbook.keldysh.ru/literacy/> (М.М.Горбунов-Посадов, Т.А.Полилова, А.Л.Семенов. Школа на пути к новой грамотности).

<http://ps.1september.ru> (Ольга ДАШКОВСКАЯ Портфоліо: за и против).

<http://design.gossoudarev.com/portfolio.html> (Государев И.Б. Веб-портфоліо).

<http://filippovt.narod.ru> (Мосина А.В., Лещенко О. С. Электронное портфоліо преподавателя как форма интернет-поддержки деятельности преподавателя в магистратуре педагогического вуза).

<http://upr.1september.ru>.

<http://textbook.keldysh.ru>.